

Stöd för kommuners bidragsgivning till studieförbund

Bakgrund

Den 1 januari 2024 införde Folkbildningsrådet ett nytt system för hur statsbidraget fördelas mellan studieförbunden. Det nya bidragssystemet är utformat för att främja kvalitet och förtydliga studieförbundens olika profiler.

Statsbidraget fördelas vart tredje år mellan studieförbunden i ett kvalitetsbedömningssystem som ska ge förutsättningar för långsiktig planering. Varje studieförbund lämnar in ett verksamhetsåtagande för en treårsperiod, där de beskriver vilken verksamhet de tänker genomföra, vilka målgrupper de vill nå och hur de planerar att bedriva folkbildning utifrån sin profil. Den planerade verksamheten ska kopplas till fem kvaliteter som följs upp med hjälp av kvalitetsindikatorer.

Fördelningsmodellen är svår att efterlikna i kommunernas och regionernas bidragsgivning till studieförbunden utan kraftigt utökad administration.

Folkbildningsrådet har därför tagit fram en modell med tillhörande verktyg som kommuner kan använda sig av och som bygger på kvalitetssäkrad statistik och som ansluter till Folkbildningsrådets kvalitetsindikatorer. Modellen ersätter inte respektive kommuns ansvar vad gäller beredning, beslut och uppföljning av bidragen. Var och en måste säkerställa sin egen myndighetsutövning.

Kommunmodellen i huvuddrag

Det nya statsbidragssystemet innebär en förflyttning från att fördela på kvantitet till att fördela på kvalitet. Kommunmodellen ansluter till samma fem verksamhetskvaliteter som statsbidraget och de kvalitetsindikatorer som går att bryta ner på kommunnivå. Fördelningen består av två delar.

I den ena delen fördelas medel utifrån statsbidragssystemets kvaliteter i verksamheten. Fördelningen sker i ett rankingsystem för kvaliteter i de arrangemang som är genomförda i den aktuella kommunen. I denna del finns det möjlighet för kommuner att prioritera bland flera angelägna uppgifter för studieförbunden. Hur detta går till beskrivs senare i dokumentet.

Den andra delen fördelas utifrån information om genomförd verksamhet i den aktuella kommunen. Denna del liknar det tidigare statsbidragssystemet, men med ökat fokus på unika deltagare och mindre fokus på studietimmar. Informationen uppdateras om det görs rättelser i verksamheterna.

Att fortsätta låta en del av fördelningen utgå ifrån omfattningen av genomförd verksamhet värnar pågående verksamheter och bidrar till stabilitet. Att nå många medborgare med folkbildning är en central uppgift för studieförbunden.

Modellen tillhandahålls i ett digitalt verktyg där all information som behövs för att göra bidragsfördelningen finns. I verktyget finns också möjlighet att hämta hem årsrapporter med information för de olika studieförbunden i den aktuella kommunen. Rapporterna syftar till att ge ett underlag för kommunens uppföljning och fördjupade analys. För den som har beslutat om ett annat sätt att fördela går det bra att endast använda rapportfunktionerna.

Så går fördelningen till

Den summa som kommunen vill fördela till studieförbunden enligt Folkbildningsrådets modell för kommunbidrag till studieförbunden delas upp enligt följande procentsatser.

Verksamhetsår: 60 procent på senaste året och 40 procent på året före.

8 PROCENT: FEM VERKSAMHETSKVALITETER

100 procent: Uppdelat på de fem kvaliteterna

92 PROCENT: GENOMFÖRD VERKSAMHET

60 procent: Studiecirkel

60 procent: Unika deltagare

60 procent: I verksamhet i kommunen

40 procent: Folkbokförda i kommunen

40 procent: Verksamhet

50 procent: Antal arrangemang

50 procent: Antal studietimmar

20 procent: Annan folkbildningsverksamhet

60 procent: Unika deltagare

60 procent: I verksamhet i kommunen

40 procent: Folkbokförda i kommunen

40 procent: Verksamhet

50 procent: Antal arrangemang

50 procent: Antal studietimmar

20 procent: Kulturprogram

100 procent: Antal arrangemang

Fördelning utifrån kvalitetsranking

De fem verksamhetskvaliteterna försöker fånga innebörden av folkbildning. Studieförbunden arbetar med dessa utifrån sina olika profiler. Genom att planera verksamheten utifrån de fem kvaliteterna uppfylls statens syften med stödet till folkbildningen. Verksamhetskvaliteterna är:

- Bildning
- Demokrati och delaktighet
- Utbildning
- Civilsamhälle
- Kulturliv

I kommunmodellen följs verksamhetskvaliteterna med hjälp av kvalitetsindikatorer i ett rankingsystem. Indikatorerna fungerar som mätinstrument som lyfter fram olika aspekter av verksamhetens kvaliteter. Till exempel kan andelen utbildade cirkelledare ge en indikation om bildningskvaliteten. Indikatorerna utvecklas över tid med inspel från studieförbunden.

Bidraget fördelas per verksamhetskvalitet, oavsett hur många indikatorer som finns inom varje kvalitet. Varje indikator har därför lika stor påverkan inom sitt område.

Exempel på ranking på indikatornivå:

- Utbildade ledare (indikator 3) rankas på andel arrangemang (studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet) inom varje studieförbund med utbildad ledare. Högst andel ger högst ranking och därefter fallande.
- Kortutbildade i verksamhet (indikator 7) beräknas utifrån om andelen kortutbildade i verksamheten är högre än snittet kortutbildade i befolkningen, det vill säga om den är kompensatorisk. Om kompensatorisk ges högsta ranking, om inte kompensatorisk en lägre ranking. Kortutbildad är den som har högst tvåårig gymnasieutbildning.

En mer utförlig beskrivning av indikatorerna finns i bilaga 1.

Fördelning utifrån genomförd verksamhet

En beräkning om fördelning som görs i maj 2026 baseras på genomförd verksamhet för 2024 med 40 procent och 2025 med 60 procent.

Medel fördelas alltså utifrån genomförd verksamhet i den aktuella kommunen de senaste två åren.

- Unika deltagare, utifrån verksamhetskommun och folkbokföringskommun, 60 procent
- Studietimmar 40 procent

De olika verksamhetsformerna tillgodoräknas på följande vis:

- Studiecirkel 60 procent
- Annan folkbildningsverksamhet 20 procent
- Kulturprogram 20 procent

Avdrag för rättelser som ett resultat av studieförbundens internkontroll eller Folkbildningsrådets granskningar görs på den totala summan unika deltagare och studietimmar. Detta gäller både studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet. För kulturprogram dras antal rättade arrangemang av från totala summan av kulturprogram.

Valbara delar

Det är möjligt att göra vissa val i modellen. De fem verksamhetskvaliteterna är förinställda på en jämn fördelning, med 20 procent på vardera kvaliteten. Detta går att justera om man önskar ge en eller två kvaliteter en större tyngd.

Rapport om verksamheten

Folkbildningsrådet tillhandahåller också rapporter om studieförbundens verksamhet i verktyget. Rapporterna innehåller såväl information om verksamhetskvaliteterna som genomförd verksamhet. Dessa kan användas för kommunens uppföljning och dialog med studieförbunden.

Rapporterna följer SCB:s sekretessregler som syftar till att säkerställa anonymitet för enskilda deltagare i verksamheten.

Att tänka på vid införande

Eftersom den nya modellen är ett delvis nytt sätt att fördela medel till studieförbunden på kan kommunen behöva ta ställning till om det finns behov av att fasa in modellen. Det kan göras på olika sätt men kan exempelvis ske genom att kommunen fortsätter att fördela hälften av bidraget på tidigare sätt (om tidigare statistik fortsatt finns hos SCB) eller som ett genomsnitt av de senaste årens bidrag samt hälften enligt det nya sättet under en övergångsperiod.

Anslutning och avgiftsfinansiering av verktyget

Kommunerna beslutar själva om och hur bidrag till studieförbunden ska fördelas. Det är frivilligt att använda Folkbildningsrådets kommunverktyg. Kommunen kan också kombinera modellen med egna regler, till exempel krav på ansökan, krav på viss verksamhet eller krav på lokal närvaro.

För att kunna ta ställning till erbjudandet kan kommunen få ett kostnadsfritt testkonto i 60 dagar. Om kommunen vill fortsätta använda verktyget efter testperioden beställs det.

Avgiften för kommunverktyget är för närvarande 0,9 procent av kommunens bidrag till studieförbunden, dock högst 35 000 kronor per år. Avgiften ska täcka Folkbildningsrådets kostnader för att utveckla och förvalta verktyget.

När kommunen beställer kommunverktyget åtar den sig att varje år redovisa hur mycket medel som fördelas till studieförbunden och på vilket sätt.

Kommunen åtar sig också att medverka i uppföljning och utvärdering för fortsatt utveckling av kommunmodellen.

Kommunen behöver inte fördela enligt Folkbildningsrådets kommunmodell för att använda verktyget. Det går bra att endast använda rapportdelen med statistik och vissa kvalitetsindikatorer.

Kontakt

Beställning av kommunverktyget görs på forms.office.com/e/y3ErvfMVbh.

Frågor kan mejlas till studieforbund@folkbildningsradet.se eller besvaras av handläggare Annika Stigmark på telefon 08-412 48 09.

För Folkbildningsrådet

Morgan Öberg
Enhetschef

Annika Stigmark
Handläggare

Bilaga 1

Beskrivning av modell för kommunbidrag till verksamhet i studieförbunden

Utgångspunkter

- Verksamhetens kvaliteter som beskrivs i *Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden (23/00383)*
- Kvalitetsindikatorer från *Riktlinjer för kvalitetsbedömningssystem för statsbidrag till studieförbunden – del B (23/00668)*

Bakgrund

Modellen ansluter till statsbidragssystemet och de fem verksamhetskvaliteter som ingår där.

Till verksamhetens kvaliteter kopplas kvalitetsindikatorer för de arrangemang som är genomförda i den aktuella kommunen. De indikatorer som går att bryta ner på kommunnivå används.

Utöver verksamhetens kvaliteter så innehåller modellen en andra del som liknar det tidigare systemet genom att det baseras på genomförd verksamhet, men med olika faktorer som exempelvis annan folkbildningsverksamhet och fokus på unika deltagare.

Verksamhetens kvaliteter

Bildning

Folkbildningen är en bred folklig rörelse som studieförbunden bidrar till att skapa förutsättningarna för. Verksamheten är deltagarstyrd. Studiecirklar och kulturaktiviteter möter människors behov av lärande, kultur, gemenskap och personlig utveckling vid olika tillfällen i livet och ger kunskaper och färdigheter. Studieförbunden arbetar aktivt för att nå en mångfald av människor och ge möjligheter till bildningsresor.

Folkbildningen i studieförbunden är fri och frivillig. Det betyder att deltagarnas bildningsprocesser styrs av deras egna intressen och ambitioner

och att studieförbunden är självständiga aktörer i samhället. Cirkelledare och andra pedagogiska ledare är avgörande för kvaliteten i verksamheten. Verksamheten bedrivs med progression, så att den bygger vidare på deltagarnas tidigare kunskaper och färdigheter.

Studieförbundens folkbildningsverksamhet stärker människor och stärker på det viset samhället. Studiecirkelarna är det viktigaste redskapet. Studiecirkeln är en flexibel form som bygger på möte, samarbete, samtal, skapande och reflektion med olika betoning på dessa delar. Studiecirkeln är anpassad till deltagares skiftande behov, till samhällsbehov, utbildningsbehov och till olika sammanhang i lokalsamhället, civilsamhället och i kulturlivet.

- Bred folklig rörelse (indikator 1)
 - Rankas fallande på andel av befolkning i kommunen som nås. Unika deltagare räknas en gång inom varje studieförbund. Studieförbund med högst andel ges 8 därefter studieförbunden fallande.
 - Rapporten visar andel av befolkning i kommunen som nås, per studieförbund.
- Utbildade ledare (indikator 3)
 - Rankas fallande på andel arrangemang (studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet) inom varje studieförbund med utbildad ledare. Studieförbund med högst andel räknas 8 därefter studieförbunden fallande.
 - Rapporten visar andel av arrangemang inom varje studieförbund med utbildad ledare.
- Studiecirkeln som bas (indikator 4)
 - Rankas utifrån andelen studiecirkel. Andel studiecirkel mellan 40 och 60 procent rankas 8, över 60 procent ger lägst ranking, under 40 procent ger ranking 1 och uppåt.
 - Rapporten visar andel studiecirkel av den totala verksamheten per studieförbund.

Demokrati och delaktighet

De grupper som verkar inom folkbildningen använder demokratiska arbetsformer. Deltagarna får redskap att påverka sin egen situation och samhället. Detta tillsammans med verksamhetens stora omfattning gör att folkbildningen bidrar till ett aktivt medborgarskap och stärker och utvecklar demokratin.

Folkbildningen är kompensatorisk genom att den särskilt verkar med och för dem som samhälle, kulturliv och utbildning annars är mindre tillgängligt för. Studieförbunden når särskilt deltagare som är kortutbildade, deltagare som är utrikes födda och deltagare med funktionsnedsättning. Studieförbunden erbjuder en verksamhet som är tillgänglig för alla.

Studieförbunden är demokratiska aktörer som förmedlar och förankrar respekt för de mänskliga rättigheterna och för grundläggande demokratiska värderingar. Studieförbunden motverkar diskriminering, bristande jämställdhet och antidemokratiska tendenser.

Studieförbunden inbjuder till inkluderande möten och är på så sätt en integrerande samhällskraft. Studieförbunden verkar för att nå nya deltagare. Genom studieförbundens rikstäckande verksamhet är de en utvecklande, innovativ och demokratistärkande resurs för lokalsamhället och för medborgarna.

- Kortutbildade i verksamhet (indikator 7)
 - Kortutbildade är deltagare med utbildning kortare än treårigt gymnasium.
 - Rankas utifrån om andelen kortutbildade i verksamheten är högre än snittet i befolkningen i kommunen (kompensatorisk nivå), som ger ranking 8. Är andelen lägre än snittet i befolkningen ges ranking 4.
 - Rapporten visar med en markering om studieförbunden har kompensatorisk nivå. Redovisas med hänsyn till SCB:s sekretessregler om anonymitet i verksamheten.
- Utrikesfödda i verksamhet (indikator 8)

- Rankas utifrån om andelen utrikesfödda i verksamheten är högre än snittet i befolkningen i kommunen (kompensatorisk nivå), som ger ranking 8. Är andelen lägre än snittet i befolkningen ges ranking 4.
- Rapporten visar med en markering om studieförbunden har kompensatorisk nivå. Redovisas med hänsyn till SCB:s sekretessregler om anonymitet i verksamheten.
- Riktade arrangemang för målgrupp (indikator 10)
 - Rankas utifrån studieförbund med flest antal riktade arrangemang till målgruppen funktionsnedsatta.
 - Rapporten visar antal riktade arrangemang per studieförbund.
- Nå nya deltagare (indikator 12)
 - Till nya deltagare räknas den som inte deltagit i något studieförbunds verksamhet under tre år före mätåret.
 - Rankingens görs så att andelen nya deltagare mellan 25 och 75 procent ger ranking 8, över 75 procent ger ranking 1, upp till 25 procent rankas studieförbunden.
 - Rapporten visar andelen nya deltagare nationellt per studieförbund, då data på kommunnivå saknas på grund av SCB:s sekretessregler om anonymitet i verksamheten.

Utbildning

Studieförbunden är en viktig resurs för lärandet som en livslång process.

Studieförbundens verksamhet ger kompetensutveckling och studiemotivation. Den stärker deltagarnas ställning i arbetslivet, särskilt för dem med kort utbildning och dem som står långt från arbetsmarknaden. Därigenom bidrar studieförbunden till att minska utbildningsklyftorna i samhället.

Studieförbundens verksamhet ger deltagare generella kompetenser, som kan valideras av studieförbunden.

- Lärande som livslång process (indikator 13)

- Ranking görs så att ju fler ålderskategorier i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet som nås desto högre ranking. En till två åldersgrupper ger ranking 1, tre åldersgrupper ger ranking 3, fyra åldersgrupper ger ranking 6, fem åldersgrupper ger ranking 8.
- Rapporten visar den största åldersgruppen som studieförbundet når, då deltagardata inte kan visas med hänsyn till SCB:s sekretessregler om anonymitet i verksamheten.
- Kortutbildade i arbetsför ålder (indikator 15)
 - Kortutbildade är deltagare med utbildning kortare än treårigt gymnasium.
 - Ranking görs utifrån andel kortutbildade av befolkningen som nås. Högst andel ger ranking 8 och därefter fallande.
 - Rapporten visar andel kortutbildade av befolkningen som nås.

Civilsamhälle

Studieförbunden är en del av civilsamhället. De är demokratiska verktyg för civilsamhället och dess idéutveckling. Studieförbundens verksamhet stödjer föreningslivet att fullgöra sina uppgifter och nå sina mål.

Folkbildningsverksamheten i civilsamhället ger stöd åt ledares och medlemmars kunskapsutveckling och åt ett aktivt föreningsmedlemskap. Verksamheten omfattar en mångfald av inriktningar, även politiska och religiösa, och stödjer deltagarnas fria åsiktsbildning.

Studieförbunden tillgodoser folkbildningsbehov i nya föreningar och rörelser.

Studieförbundens folkbildningsverksamhet med civilsamhällets organisationer kan omfatta samverkan om resurser för genomförandet genom lokaler, ledare, utrustning och studiematerial.

- Utbildade ledare (indikator 3)
 - Rankas fallande på andel arrangemang (studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet) inom varje studieförbund med utbildad

ledare. Studieförbund med högst andel räknas 8 därefter studieförbunden fallande.

- Rapporten visar andel av arrangemang inom varje studieförbund med utbildad ledare.
- Förenings- och organisationsutvecklande verksamhet (indikator 18)
 - Utgår ifrån ämnen som kategoriserats som förenings- och organisationsutvecklande för alla verksamhetsformer.
 - Rankas så att störst antal arrangemang ger ranking 8 och därefter fallande per studieförbund.
 - Rapporten visar antal arrangemang per studieförbund.

Kulturliv

Folkbildningen är en kulturarena som täcker hela Sverige. Studieförbunden bidrar till ett rikt och lokalt förankrat kulturliv med en mångfald av uttrycksformer och ett tillgängligt utbud av kulturella fritidsaktiviteter. Utgångspunkten är kulturens egenvärde.

Studieförbunden kompletterar samhällets övriga kulturutbud och sänker trösklarna till kulturen.

Studieförbunden stödjer den lokala amatörkulturen och erbjuder möjlighet till kulturövande och eget skapande med folkbildningens metoder.

Verksamheten innehåller möten mellan yrkesverksamma och ideella kulturutövare. Den erbjuder en rikstäckande arbetsmarknad för professionella kulturskapare.

- Kulturutbud (indikator 21)
 - Utgår ifrån ämnen som kategoriserats som kultur i alla verksamhetsformer.
 - Rankas utifrån om studieförbundet har såväl kulturprogram som studiecirkel och/eller annan folkbildningsverksamhet och ger ranking 8, annars ges ranking 4.

- Rapporten visar antal kulturprogram samt totalt antal studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet inom kulturämnena per studieförbund.
- Egna kulturprogram och kulturprogram i samverkan (indikator 22)
 - Mellan 20 och 80 procent egna kulturprogram ger ranking 8, över 80 procent ger ranking 1, under 20 procent rankas studieförbunden.
 - Rapporten visar andelen egna kulturprogram per studieförbund.
- Kulturformer (indikator 23)
 - Rankas utifrån mångfalden kulturformer, studieförbund med flest kulturformer ges ranking 8 och därefter fallande.
 - Rapporten visar antal kulturprogram per kulturform, per studieförbund.
- Medverkande i kulturprogram (indikator 25)
 - Rankas utifrån om de båda medverkandekategorierna *yrkesverksamma* och *inte yrkesverksamma* finns. Om båda finns ges ranking 8, om bara en kategori finns ges ranking 1 och om ingen kategori finns ges ranking 0.
 - Rapporten visar antal kulturprogram per medverkandekategori (*yrkesverksamma*, *inte yrkesverksamma*, *ingen medverkande*), per studieförbund.

Genomförd verksamhet

En beräkning om fördelning som görs i maj 2026 baseras på genomförd verksamhet för 2024 med 40 procent och 2025 med 60 procent.

Medel fördelas alltså utifrån genomförd verksamhet i den aktuella kommunen de senaste två åren:

- Unika deltagare, utifrån verksamhetskommun och folkbokföringskommun, 60 procent
- Studietimmar 40 procent

De olika verksamhetsformerna tillgodoräknas på följande vis:

- Studiecirkel 60 procent
- Annan folkbildningsverksamhet 20 procent
- Kulturprogram 20 procent

Avdrag för rättelser som ett resultat av studieförbundens internkontroll eller rådets granskningar görs på den totala summan unika deltagare och studietimmar. Detta gäller både studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet. För kulturprogram dras antal rättade arrangemang av från totala summan av kulturprogram.

Valbara inställningar

Kommunen kan prioritera vissa kvaliteter genom att vikta dem högre. Utgångsläget är att alla kvaliteterna viktas lika.

Undantagsregler

För att beräkningar ska fungera i kommunmodellen krävs en miniminivå av verksamhet (minst tre arrangemang, minst fem unika deltagare och minst tio studietimmar redovisade i kommunen det senaste verksamhetsåret).

Det går även att undanta studieförbund i fördelningen om kommunen har högre krav på verksamhetens omfattning eller om andra kommunala grundkrav inte är uppfyllda.

Avrundningsregler

Kommunmodellen avrundar belopp som ska fördelas till närmaste hela tusentals kronor.

Rapport

Till modellen hör en rapport som presenterar statistik och värden från kvalitetsindikatorerna och upparbetad verksamhet. Redovisas med hänsyn till SCB:s sekretessregler för anonymitet i verksamheten.

Bilaga 2

Allmänna avtalsvillkor för tillhandahållande av Folkbildningsrådets kommunverktyg om verksamhet i studieförbunden

Gäller från och med 1 oktober 2025

1. Allmänt

Dessa allmänna avtalsvillkor gäller då Folkbildningsrådet (802015-8690) tillhandahåller tjänsten kommunverktyg om studieförbund.

Avtal om tjänsten ska anses ingånget när Folkbildningsrådet bekräftat kommunens beställning och den första avgiften har betalats.

2. Definitioner

Kommunverktyget: Ett system/tjänst för statistik, indikatorer och rättelser. Vid en senare tidpunkt också bidragsberäkning enligt Folkbildningsrådets kommunmodell.

Årsavgift: Den avgift som kommunen betalar för tillgång till kommunverktyget.

Kontaktperson: Den person som kommunen utser som ansvarig för kommunikationen med Folkbildningsrådet.

3. Parternas åtaganden

Folkbildningsrådet ska:

- Tillhandahålla kommunverktyget enligt dessa allmänna avtalsvillkor.
- Senast den 1 maj årligen uppdatera verktyget med data för det senaste avslutade verksamhetsåret.
- I god tid informera om ändringar i kommunmodellen genom skrivelse till kommunen.

Kommunen ska:

- Senast den 1 december lämna en rapport till Folkbildningsrådet om hur bidragsgivningen till studieförbunden sett ut enligt rådets instruktioner.
- Meddela ändringar av kontaktperson och faktureringsuppgifter per e-post.

4. Ansvarsbegränsningar

Folkbildningsrådet ansvarar inte för indirekta skador, såsom förlust av data, som kan uppstå till följd av användningen av kommunverktyget.

Folkbildningsrådets ansvar är begränsat till det belopp som kommunen har betalat i årsavgift under det aktuella avtalsåret.

5. Avgift och betalningsvillkor

För tillgång till kommunverktyget betalar kommunen en avgift. Kommunen ska betala avgiften inom 30 dagar från fakturadatum. Folkbildningsrådet fastställer ny avgift varje år och informerar kommunen senast den 1 juni. Den nya avgiften gäller från och med den 1 januari påföljande år.

6. Giltighet, förlängning, uppsägning

Avtalet för tjänsten gäller från och med det datum då kommunen har betalat fakturan och löper till och med den 31 december samma år. Om ingen av parterna säger upp tjänsten skriftligen senast den 30 september förlängs tillgången till tjänsten automatiskt med 12 månader. Uppsägning ska ske skriftligen.

7. Ändringar i de allmänna villkoren

Ändring i de allmänna villkoren ska meddelas senast den 1 juni av Folkbildningsrådet och träder i kraft den 1 januari påföljande år.

8. Tvistlösning

Tvister som uppstår med anledning av detta avtal ska i första hand lösas genom förhandling mellan parterna. Om enighet inte kan nås ska tvisten avgöras av svensk allmän domstol med Stockholms tingsrätt som första instans.

9. Force majeure

Ingen av parterna ska hållas ansvarig för underlåtenhet att fullgöra sina åtaganden enligt detta avtal om underlåtenheten beror på omständigheter utanför partens kontroll, såsom naturkatastrofer, krig, strejk eller myndighetsbeslut.